

ตรุษจีน กับทุกกิจกรรมทำให้เฮง-เฮง

นำเสนอเมื่อ : 25 ม.ค. 2552

ตรุษจีน กับทุกกิจกรรมทำให้เฮง-เฮง

ทำไมการไหว้เทพเจ้าแห่งโชคลาภจึงเปลี่ยนทุกปี

ทุกครั้งที่เกิดถึงเทศกาลตรุษจีน ผู้เขียนมักถูกระงับที่ประตูถึงที่โช้ซั้งเอี้ย หรือเทพเจ้าแห่งโชคลาภจะเสด็จลงมา เพราะต้องเปลี่ยนทุกปี ตลอดจนเวลาไหว้ และหลายครั้งก็จะมีมือโหมฆ้องยามถึงของที่ต้องไหวเพราะอยากไหวบาง

เนื่องจากเหตุของการไหว้โช้ซั้งเอี้ย หรือการไหว้เทพเจ้าแห่งโชคลาภ คือการไหว้รับที่ศัโลกะหมุนเข้าหา ณ เวลาแรกของวันตรุษจีน ทำให้ธรรมเนียมไหว้โช้ซั้งเอี้ย จะต้องเป็นกลางคืนวันสิ้นปีของจีนขณะยงเวลาชววันตรุษจีนเสมอ

ขอไหว้แต่จิงงู ที่การไหว้อื่นๆ ของจีนไม่มีคือ การนิยมไหว้ กิมฮวย คำเต็มจะเรียกว่ากิมฮวยอั้งตี๊ แปลง่าย ๆ ว่าดอกไม้ทองค่านพรวนแดง ตั้งแต่เป็นเครื่องประดับมากมายของจอหวานและขุนนางผู้ใหญ่ขององนางสำคัญ

ถือปฏิบัติธรรมเนียมต่อมาว่าคนจีนนิยมหากิมฮวยมาปักประดับที่กระถางรูป เพื่ออวยพรให้ลูกหลาน ก้าวหน้ารุ่งเรืองได้เป็นใหญ่เป็นโต แล้วเกิดเป็นความนิยมว่ากิมฮวยนี้จะซื้อดูใหม่มาเปลี่ยนในวันตรุษจีน โดยนำมาไหว้โช้ซั้งเอี้ย เพื่อให้เป็นสิริมงคลถกอน

ของไหว้พิเศษอีกอย่างที่หลายบ้านน่าจะเหมือนกันคือ ข้าวสารบางบ้านใส่จานไหว้ แต่ที่บ้านผู้เขียนน่าจะใส่ในกระถางรูป ให้เป็นที่ปักรูปไปเลย แล้วข้าวสารนี้เมื่อไหว้เสร็จก็จะถูกนำมาหุงทานกันเพื่อให้ตนเอง เช่นเดียวกับของไหว้อื่นๆ ก็ล้วนต้องการให้มีความหมายอวยพรเอง อั้นได้แก่

- ขนมอี๊ ขนมบัวลอยที่ทำจากข้าวเหนียว บั้นเป็นลูกกลมๆ ต้มกับน้ำตาลหวานใส เวลาเคี้ยวก็ทั้งนุ่มและหวาน เป็นการอวยพรให้ทุกเรื่องที่ใช้มาในชีวิตล้วนง่ายและหวาน
- ขนมจันอับ ซึ่งเป็นขนมแห้งๆ ๕ อย่างอันได้แก่ ข้าวพอง ถั่วตัด ถั่วเคลือบ ถั่วเคลือบ และไข่เชื่อม โดยชาว-กัว-งา คือธัญพืช คนจีนแต่จิว เรียกว่า เจงจี้ ธัญกี้ดี เจงจี้กี้ดี ล้วนมีความหมายว่าองาม ปลูกแล้วงอกงวย ขอให้ชีวิตได้เจริญก้าวหน้าเหมือนธัญพืชที่งอกงวย
- ส้มไหว้ ๑ จาน ก็หลักใดแต่ยังมีให้เป็นสิริมงคล โดยความนิยมไหว้ส้มมาจากคำเรียกส้มคำหนึ่งว่า ไต่กิก แปลตรงตัวตามหลักก็คือ มหาสิริมงคล แต่ถ้าแปลง่าย ๆ อย่างชาวบ้านก็คือโชคดี
- ข้าวโหว่(งู)ใส่ถุง ขุดคลองงู ขอให้ชีวิตขุดงูงู ไม่เคียดขี้ด หัวอะไรก็คล่องแคล่ววุ่นวาย
- ธูปไหว้โหว่ธูปธูปธูปธูป หรือธูปไหว้โหว่ธูปธูปธูปธูป เพื่อให้มีสติต่ออาหารเก็บไว้กินไม่มีขาด
- กระถางเงินกระถางทองก็ไหว้ เพื่อให้มีเงินมีทองขึ้นแล
- ดอกไม้เพื่อความสดชื่น บางบ้านเน้นจัดไหว้แต่สีแดง เพื่อให้ตัวเอง กับอีกหนึ่งปัญหาที่มักงกกันว่าขนมอี๊กี้ดี ซากี้ดีจิวางก็ให้เพราะบางบ้าน ๓ ที่ บางบ้าน ๕ ที่ กรณีนี้มาจากการมีโช้ซั้งเอี้ยหลายองค์หลายแบบ

แบบหนึ่ง คือโช้ซั้งเอี้ยมีองค์กับองค์อื่น อีกแบบคือ ไหว้โหว่(งู)โช้ซั้งเอี้ย หมายถึงเทพเจ้าแห่งโชคลาภประจำราศที่ ๕ คือ ราศูดิน ราศุน้ำ ราศุน้ำ ราศุน้ำ ราศุน้ำ และราศุน้ำ ถ้ามีครบในดวงระตาก็จะนำพาโช้ชีวิตราบรื่นรุ่งเรือง กับแบบที่เป็นโช้ซั้งเอี้ย ๕ หน้า หมายถึง ๕ทิศ สะท้อนแทนของธรรมเนียมตรุษจีนว่า ทำให้อวยพรให้เอง เอง ก็จิว แต่ในรายละเอียดอาจมีแตกต่างกันแล้วแต่นิยม

ทำไมการให้เงินตรุษจีน จึงเป็นเงินอวยพร

กิจกรรมเด่นอย่างหนึ่งของเทศกาลตรุษจีน ซึ่งเด็ก ๆ จะชอบมากคือการไต่เงินแต่เอี้ย หรือจะเรียกว่า อั้งเป่า ที่แปลว่าซองแดงก็ได้จากผู้ใหญ่ โดยหลายบ้านจะถือธรรมเนียมมาไว้กันเฉพาคนในครอบครัวหรือสกุลเดียวกัน แลอาจจะขยายวงไปถึงคนรักใคร่กันถึงกันเหมือนญาติ

โดยแค่นี้เรียก เรียกเงินเข้า เงินเอี้ยบสวยอี๊ เอี้ยบแปลจาก ถัด, หาม สายแปลจากอายุ

เอี้ยบสวยอี๊ เป็นสิ่งหนึ่งเป็นมงคลคุ้มครองระตาค่า ตามตำรา ๑๐๐ ธรรมเนียมเงินโบราณ ที่ผู้ใหญ่มี บอกว่าตั้งแต่เด็กนิยมให้กันในวันสิ้นปี ผู้ใหญ่จะเอาเหรียญทองแดง ๑๐๐ อัน ร้อยคล้ายแดงผูกเป็นห่วงไว้เด็กในวันก่อนวันตรุษจีนหรือวันสิ้นปีนั่นเอง เรียกเงินพวงหรีดเอี้ยบสวยอี๊ โดยมีลูกเล่นเล็กๆ ว่า สวาทที่แปลว่าอายุนี้ พวงเสียงกับคำว่า สาย ที่แปลว่าดี ปีศาจ และคำว่า ซวย เอี้ยบสวย หรือเอี้ยบสวย จึงแปลว่า หามความซวยหรือดี ปีศาจมาสู่

เงินอวยพรคล้ายดังพวงนี้ ตั้งแต่เด็ก ๆ คงทยอยไว้กับเชือกผูกเอว เกิดคำว่าตะเอี้ย แปลว่า ถ่วงเอว บางบ้านมีการวางส้มสีทองและลิ้นจี่ไว้ทั้งหมด แล้วให้เด็ก ๆ รับประทานก่อนนอนในคืนวันตรุษจีน เรียกผลไม้เข้า เอี้ยบสวยก้วย เพื่ออวยพรให้โชคดี ซึ่งคนจีนในไทยไม่ได้นำธรรมเนียมมาเอี้ยบสวยก้วย ไว้ที่เหมือนลูกหลานทาน และเป็น การนำส้มสีทองหรือ ไต่กิก ๔ ผล ไปมอบให้แก่ผู้ใหญ่หรือญาติมิตรที่นับถือกันมากกว่า เรียกธรรมเนียมนี้ว่า ไปเอี้ย

โดยมีเคล็ดธรรมเนียมว่า เมื่อรับรับส้ม ๔ ผล ที่ห่อในผ้าเช็ดหน้าผู้ชวยของผู้ใหญ่ ก็ให้นำไปเปลี่ยน โดยนำส้มของเรามา ๒ ใบ แล้วใส่ส้มของเราเข้าไปแทน ๒ ใบ ผู้ห่อผ้าเช็ดหน้าคืนแขกไป ดังนั้นส้มสีทอง ๔ ผลนี้ ก็จะมีส่วนของแขก ๒ ใบ กับของเรารอีก ๒ ใบ ถือเป็นทานให้โชคดีมามอบให้และแลกเปลี่ยนโชคดีกันด้วย

ส่วนเงินสิริมงคลนั้น จะมีอีกคำของผู้เขียนเรียกว่า เงินเอี้ยบสวยอี๊ หมายถึงเหรียญเงินที่ซิดความไม่ตี คำเต็มๆ คือจันยี่เอี้ยเอี้ยบสวยอี๊ เป็นเงินเหรียญรูป ๑๒ ปีหนักชักร สำหรับเป็นเครื่องรางคุ้มครองทุกดวงระตาค่าให้ลื่นลื่นปลอดภัย

แล้วต่อมาเงินเอี้ยบสวยอี๊ ที่เป็นเหรียญ ๑๐๐ อันหรือเชือกแดงกี้ดี เป็นเงินเอี้ยบสวยอี๊ ๑๒ นักผู้ตรกี้ดี ต่อมาก็พัฒนาเป็นการให้ธนบัตรใหม่ ๆ ใส่ซองแดง เรียกว่าเงินอั้งเป่ากี้ดี เงินแต่เอี้ย กี้ดี สิบมาโดยคำนี้ว่าเงินเอี้ยบสวยอี๊ไต่หอยไป หากเคล็ดกาบนี้ก็ยังอวยพรเหมือนๆ เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ผู้รับว่า ถ้าเป็นผู้ใหญ่ใหญ่โตเล็กเล็ก นี้คือการอวยพรให้เจ้าตัวน้อยเจริญเติบโตแข็งแรง ถ้าเป็นผู้ใหญ่ใหญ่โตเล็กเล็ก ก็เพื่ออวยพรให้เจริญก้าวหน้าสุขภาพแข็งแรง หากเป็นผู้ใหญ่ที่ทำงานแล้ว ก็คือเพื่ออวยพรให้ทำงานแข็งแรงอายุยืนยาว โดยการที่ผู้ใหญ่มอบ และพ่อแม่ลูกนั้น ต้องเป็นเงินของใครของมัน ไม่ใช่จากลูกให้พ่อแม่ เพื่อพ่อแม่รับเงินอันอั้งเป่ากี้ดีคืนเงินที่ของกลับไม่ อดตายฝ่ายตรงควรรีดยืมเงินของพ่อแม่

และเพื่อใครควรกลัวความร่ำ แม้ผู้เขียนจะเคยเล่าไปแล้วก็ตาม นั่นคือ ธรรมเนียมการให้เงินเป็นลูขสุสี่ โดยเริ่มต้นนับแต่จำความได้ ผู้เขียนจะได้เงินแต่เอี้ยจากคนพ่อแม่เป็นแบงก์ร้อยมี ๔ ใบ แล้วปีต่อมาก็มีเงินแบงก์ร้อยใหม่ ๔ ใบ ปีถัดมาเงินเงินใหม่ ๑,๒๐๐ บาท คือเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี แต่ตอนไหว้ ๔ ลวดๆ ปีต่อมาเงินแบงก์ ๕๐๐ ๔ ใบ เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท

ที่เล่าถึงประเพณีการให้เงินนี้ เพื่อเล่าถึง ๒ ความนัยว่า นัยหนึ่ง คือ มงคลเลข ๔ จากความหมายของสี่สิ่งว่า ให้เพื่อ...ชีวิตให้อายุ แปลว่า ทุกชาติทุกเวลาให้มีแต่รับเข้ามา ให้เพื่อ...อู้อี๊อู้อี๊ แปลว่า ให้มีเงินมีอันจาวาสนา

ส่วนการให้เพิ่มทุกปี เพื่ออวยพรว่าผู้ให้ว่า ขอให้ท่านการก้าวหน้ากว่าเดิม จึงให้ลูกๆ เพิ่มได้ทุกปี จนไปสะดวกเวลาที่เศรษฐกิจไม่ดี คุณพ่อก็ถือว่าไม่ไหลดลงแต่จะให้เท่าเดิม แม้ว่าจะบงบั้นคุณพ่ออ้าว...ดองกิดนก็ตาม

ซึ่งเคล็ดธรรมเนียมเหล่านี้ หากบ้านใดจะทำเหมือนหรือไม่เหมือนอย่างไร ก็ล้วนไม่เปิ่นไรทั้งสิ้น อยู่ที่ตัวของทุกท่านว่า มีความสุขสบายใจ ขอให้บ่วงสี่อู้อี๊ ทุกเรื่องสมปรารถนาจะละ

ทำไมตรุษจีน จึงจุดประทัดและเชิดสิงโต

ขอเริ่มจากรวมธรรมเนียมจุดประทัดก่อนว่า เกิดจากในอดีตมีคนหัวโสนัดระเบิดไปบรรจุในบ้องไม้ไผ่เล็กๆ แล้วจุด เสียงไม้ไผ่ระเบิดดังสนั่นหู เด็กเล็กได้ยินก็ร้องจ้า บรรดาสุนัขและสัตว์เลี้ยงทั้งหลายต่างพากันกลัวเสียงประทัดดังนั้นก็ไต่

ทำให้มีผืนคิดความเสียงดังโบบังของประทัด น่าจะไล่เจ้าตัวเหียนโต ซึ่งเหียนโตนี้เป็นเสียงจิงกลาง จีนแต่จิวออกเสียงว่า นี้ แปลว่า ปี คนจีนโบราณเชื่อว่าช่วงสิ้นปีปีอากาศหนาวเย็นจัดคนไม่สบายกันมาก เพราะเจ้าตัวเหียนออกมากจะวาด การจุดประทัดเสียงดังน่าจะทำให้เจ้าตัวเหียนและโรคภัยไข้เจ็บโรคใจกลัวหนีไปไต่

แล้วต่อมาธรรมเนียมนี้ก็ปรับไปว่า จุดประทัดให้เสียงดังๆ นี้จะเรียกโชคดีให้มาหา บ้างก็ว่า เพื่อให้สะตุชทุพเพเจ้า ท่านจะได้มาช่วยคุ้มครอง

ส่วนการเชิดสิงโตวันตรุษจีน ที่บางท้องถิ่นจัดเป็นที่หนึ่งมีการใหญ่โต ธรรมเนียมนี้มีความเป็นมาอย่างไร จำได้ว่าเคยเขียนเรื่องการเชิดสิงโตไว้ในตอนความร่ำจากคำ...สิงห์ ปัจจุบันอยู่ในหนังสือขุมทรัพย์ความร่ำของอยู่แค่ในหัว

โดยคนจีนเรียกการแสดงเชิดสิงโตว่า โช้จิว แปลง่าย ๆ ว่า ระบุกลสิงโต จัดอยู่ในหมวดการแสดงสามหน้าภาคสัตว์ จากบันทึกของราชวงศ์หม่อ...โต (พ.ศ. ๘๘๐ - ๑๑๒๖) เมื่อชาวบ้านในเขตกลางกึ่ง มีการแสดงเชิดสิงโตเพื่อไล่ผีที่เชื่อว่า มาลงกินมนุษย์และสัตว์เลี้ยง ก่อเกิดเป็นความเชื่อว่า เชิดสิงโตช่วยไล่ภูติผีปีศาจได้ ก็เลยเชิดกันเพมามากกับการจุดประทัดวันตรุษจีน

ส่วนการแห่มังกร ก็เริ่มจากในสมัยราชวงศ์ซันหรือฉิน (พ.ศ. ๒๕๔ - ๓๑๗) จัดเป็นการแสดงเล็กๆ แล้วมาจัดเป็นโชว์ใหญ่ที่สยดระกระจายในสมัยราชวงศ์ซัน (พ.ศ. ๓๑๗ - ๕๖๒) โดยเริ่มต้นจะมาจากต้นแบบพลาล้อกระโดดขางประตูล้อมรัศมีกลายเป็นปลามังกรมีฤทธิ์เดช โดยปลามังกรนี้ คือสัตว์ยิ่งใหญ่มีพลังอำนาจ ใครใดพบใครชมก็จะได้รับพลังช่วยเหลือให้เจ้าตัวโชคดีที่มากหากินได้ผลบริบูรณ์

แต่เนื่องจากทั้งการเชิดสิงโตและแห่มังกรนี้ ผู้แสดงต้องมีความสามารถพิเศษในเชิงกายกรรมต่อตัว การสมดุวลว่า ที่สุดของการเชิดสิงโตคือการได้ของอั้งเป่า สุดยอดของการแห่มังกรคือการต่อตัวขึ้นไปเพื่อหนีขบของอั้งเป่าบนไม้สูง

ที่เมื่อใด ความหมายของการได้ของอั้งเป่านี้คือ การจะไล่โชคดีกันถ้วนหน้าตลอดปีทีเดียว